

AZ OSZK DIGITÁLIS KÖNYVTÁRA (OSZKDK)

Manapság a szerzők döntő többsége szövegszerkesztővel dolgozik, elektronikus úton szerkeszti szellemi termékeit, s csak a digitális változat létrejöttét követően jelenik meg papír alapon a dokumentum, majd kerül be az OSZK-ba kötelezpéldányként. Mivel a digitális tárolás úgy technikai, mind környezetvédelmi szempontból számos előnyt rejt magában, jogosan vetődik fel az igény az olvasók és a kiadók részéről is, egy olyan rendszer iránt, amely képes elektronikus úton fogadni, feldolgozni és szolgáltatni a kötelezpéldányokat.

Az OSZKDK – továbbiakban DK – tehát tulajdonképpen hagyományos nemzeti könyvtári feladatok kiterjesztéseként is felfogható a virtuális térben. Ugyanakkor jóval több annál, hiszen a felhasználó a kiszemelt olvasnivalót akár egy kattintással, rögtön elkezdheti olvasni, vagyis a DK a hagyományos könyvtárak határait áttörve egy időben akár több ezer olvasónak nyújthat gyors, pontos, személyre szabott szolgáltatásokat – tolongás, utazás és várakozás nélkül. Másrészt a kiadók számára is könnyebbség, hogy a szállítási procedúráktól, illetve postaköltségektől megszabadulva virtuális módon tehetnek eleget kötelezpéldány beszerzési kötelezettségüknek. A beszerzési rendszer nyilvános, arra bárki bejelentkezhet. A kötelezpéldány-szolgáltatásról szóló jogszabály s az OSZK gyűjtőköre alapján meghatározott kiadók, a megfelelő adatokkal elvégzett regisztráció után szolgáltatják be online módon kiadványaikat. A beérkezett dokumentum a feldolgozás után a könyvtár kereső és böngésző funkcióival kiegészülve készen áll arra, hogy az olvasók is megismerhessék.

A DK magyar és angol nyelvű főoldal (<http://oszkdk.oszk.hu>) egyaránt az olvasóközpontúságot, a felhasználóbarát megjelenést, vagyis az egyszerűséget szem előtt tartva készült. Megpróbáljuk a legkevesebb információval terhelni az olvasót, hogy a lényegre irányíthassuk figyelmét: az elektronikus dokumentumokra. Az oldal betöltésekor a **Keresés** funkció az aktív, hiszen a használók többsége ennek segítségével fedezi fel a digitális könyvtár állományát. Dokumentum típusok szerint könyvekre, vagy képekre keresve szűkíthető a találati lista, ám speciálisabb keresésekhez a részletes keresési űrlap is rendelkezésünkre áll. Azok számára, akik még nem tudják, mit keresnek, vagy csak ismerkednének az DK-val, a **Böngészés** vagy a **Sikerlista** hivatkozások kínálnak virtuális teret.

A XXI. század internetes szolgáltatás-fejlesztési tendenciáit követve, a digitális könyvtárat számos web 2.0-ás szolgáltatással is felvérteztük.

OpenSearch – A DK oldalain böngészve lehetőség van arra, hogy az oldal keresőjét felvegyük webböngészőnk keresőszolgáltatásai közé. Manapság a legtöbb böngésző két címsor látható. Az egyikbe a már ismert webcímet írjuk be, a másikba pedig valamit, aminek nyomán szeretnénk elindulni a világhálón. Ha tehát a DK keresőjét állítjuk be, egyszerűen és bármikor kereshetünk a digitális gyűjteményben.

RSS – Az újdonságok és a népszerű dokumentumok gyors nyomonkövetését segítik a főoldalról és a sikerlista oldalakról egyaránt elérhető RSS csatornák.

Permalink – Ha későbbi hivatkozás céljából másolni szeretnénk az éppen megnyitott dokumentum adatlapját, akkor a permalinket kell használnunk. Ez az állandó cím biztosítja, hogy egy adott dokumentum az DK változásaitól függetlenül, mindig elérhető legyen.

Bookmark – A kedvencek hozzáadása ma már kevés. A növekvő igények kielégítésére lehetőség van az aktuális dokumentumot más oldalak, pl. ismeretségi hálózatok, társadalmi hálózatot építő honlapok, címkéző rendszerek (FaceBook, MySpace, Google, Delicio.us stb.), szolgáltatásaira felvenni vagy megosztani.

Zotero – A Firefox alá telepíthető program lehetőséget ad arra, hogy bibliográfiákat, irodalomjegyzékeket állítsunk össze a digitális könyvtár dokumentumaihoz kapcsolódó metaadatok felhasználásával.

A DK-ban való *keresések* eredményeként megjelenő listákban eltérő típusú és hozzáférési szintű dokumentumokat találunk:

A földgömb ikon azt jelzi, hogy az adott tételhez korlátozás nélkül, szabadon bárki bárholnan hozzáférhet.

A hálózatba kötött számítógépeket jelképező ikon olyan dokumentumokat jelöl, melyeket a szerzői jogi kötöttségek és a másolásvédelem miatt, csak a könyvtárak és egyéb kulturális intézmények közötti belső dedikált hálózaton lehet szolgáltatni. Ezen intézményekben megtalálhatók az ún. *OSZK pontok*, vagyis azok a számítógépes munkaállomások, melyek a dokumentumok megfelelő szintű védelmével biztosítják számunkra a hozzáférést.

Az *eBooks On Demand* szolgáltatás – eod feliratú ikon – lényege, hogy az olvasó bármely, korábban nyomtatott

formában megjelent és a szerzői jogvédelem alá nem eső könyvből rendelhet digitalizált változatot, melyet az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai néhány napon belül küldenek el neki.

A *böngészés*, mint már utaltunk rá, azoknak ajánlott akik a könyvtár állományával ismerkednek, válogatva az eléjük kerülő dokumentumokból. A főoldalon a **Böngészés** hivatkozásra kattintva a szövegmező háttérszíne sárgára vált, ezzel is segítve a könnyebb tájékozódást. Az itt beírt kulcsszavak segítségével elérhetjük, hogy az adott területen körülnézhessünk - ez olyan, mintha egy könyvtár polcai között sétálgatva böngészőnk olvasnivaló után. A böngészés eredményeként csoportokat kapunk, melyek több dokumentumot is tartalmazhatnak. A dokumentumok száma minden esetben megjelenik a csoport ikonja – sárga színű mappák – mellett.

A sikerlista a leggyakrabban megnézett dokumentumokat tartalmazza egy-egy 10-es listába foglalva.

A kívánt könyv kiválasztása után annak rövid, vagy részletes leírása következik címkés, vagy katalógus-

cédula nézetben. Ezen az oldalon választhatja ki azt is az olvasó, hogy milyen formátumban szeretné olvasni az adott dokumentumot. A rendelkezésre álló formátumokat kis ikonok jelzik:

Jelenleg a digitális könyvtár főként könyveket fogad, állománya mintegy 1000 dokumentum. Ám a közeljövő bővítési/fejlesztési munkáinak eredményeként a gyűjteményből idővel elérhetőek lesznek az OSZK tulajdonában lévő képek – térképek, fényképek és más vizuális dokumentumok –, illetve periodika és hangzó anyagok digitális változatai is.

Reményeink szerint az OSZKDK egy széleskörűen elérhető, jól használható digitális könyvtárként jelenik meg, hasznos párjaként az OSZK fizikai tereiben elérhető szolgáltatásoknak. Erre szükség is van, hiszen az OSZK dokumentumokra épülő könyvtári eszméje mellett a digitális szolgáltatásokra is orientált könyvtári tevékenység sikerét éppen az ilyen és ehhez hasonló innovatív informatikai fejlesztések alapozhatják meg.

Bíró Szabolcs
biro.szabolcs@oszk.hu

